

LAKATOS Roland (szerk.): Szakmai beszámoló
„Tamdi discendum quam dia vivas” (Míg élsz, mindig tanulnod kell)
2010. IV. 18. – 2010. IV. 24.
LdV – HU – 09 – VEP – 3031

A projektterv benyújtásakor a programot a Maribor-i rendőr iskola fogadószervezetére terveztük. A fogadóintézmény visszalépése miatt azonban az új partnerintézményünket a Lengyel Köztársaság Varnia-Mazuria-i vajdaságban található Szczytno-i rendőr iskolában találtuk meg.

Az eredeti elképzeléshez képest megváltozott a fogadó ország, a fogadóintézmény, továbbá nem nyáron a futamév elején, hanem tavasszal a futamév végén bonyolítottuk le a mobilitást. Változatlan maradt azonban a téma – a közlekedésirányítás és a közlekedésellenőrzés –, a mobilitás időtartama (1 hét), továbbá a fogadóintézmény típusa, amely változatlanul rendvédelmi oktatási intézmény maradt. A mobilizáló csoport tagjainak egybehangzó véleménye, hogy a program a módosult helyszín és idő ellenére is magas színvonalú volt.

A fogadóintézményt az a cél vezérelte, hogy:

- a projekt témája intézményen belüli tapasztalatai mellett a gyakorlatban is bemutassák a szakterület működését;
- a mobilizáló csoport számára mindent bemutassanak, őszintén feltárva az eredmények mellett az árnyoldalakat is.

A mobilitás során megismerkedhettünk a lengyel rendfenntartás egyik lényeges alapelveivel az összendvédelmi szemléletmóddal, amely a lengyel büntetőeljárás és bűnmegelőzési eredmények egyik lényeges forrása. Ez a szemléletmód áthatotta a képzés egészét, az oktatás teljes tartalmát. A közlekedésirányítás és közlekedésellenőrzés munkáját a tanintézet és a külső helyszínek felkészült munkatársai mutatták be. A bemutatás során négy rendvédelmi testületnek a témakörrel kapcsolatos feladatait és e feladatokból fakadó közös teendőit mutatták be a képzési intézmény szakoktatási feladatainak a tükrében.

Ennek során megismerkedhettünk a lengyel rendvédelmi képzési rendszerrel és e rendszerben a közlekedésrendészeti oktatás helyével és szerepével. Lenyűgöző volt, hogy a Szczytno-i tanintézet rendelkezik mindazon technikai felszereltséggel, amely elősegíti a hallgatókkal szemben támasztott képzési követelmények magas színvonalú teljesítését. Ellentétben például a magyarországi rendkívül csekély időtartamú lökiképzéssel és a lőtérrel eltöltött idővel, a Szczytno-i rendőr iskolán négy fedett és egy nyílt – kézi fegyverek számára alkalmas – lőtér működik.

A Szczytno-i kiképzőbázis kiváló felszereltségének valószínűleg az is az oka, hogy egy bázison több intézmény osztozik. A tiszthelyettesi képzés és a tiszti képzés – amely két oktatási intézményben ölt testet – egy képzési bázist használ, így módon jelentős megtakarítást létrehozva, amelyet a képzési feltételek javítása érdekében hasznosítanak. Ez a szemlélet és megoldás önmagában is követendő példa függetlenül a projekt tervezett témájától.

A forgalomirányítás és forgalomellenőrzés társrendvédelmi szervezetek által megvalósított teendőit és ezek oktatását a Szczytno közelében található társrendvédelmi intézmények objektumaiban ismerhettük meg. Meglátogattuk egy-egy munkanapon a Ketrzyn-i határőr parancsnokságot és iskolát, a vámőrség Olsztyn-i parancsnokságát, a tűzoltóság Szczytno-i járásparancsnokságát.

A közlekedésirányítás és közlekedésellenőrzés témakörét a fogadóintézmények kérésünknek megfelelően tágra értelmezték. A témakör ugyan Lengyelországban is alapvetően a rendőrség kompetenciájába tartozik, azonban – a társrendvédelmi szervezetek szakfeladataihoz kapcsolódóan – a határőrség, a vámőrség és a tűzoltóság is rendelkezik forgalomirányítási, illetve forgalomellenőrzési jogosultsággal.

A határőrsége életében jut e tevékenységnek a legnagyobb szerep. Rendkívül erőteljes az Európai Unió határainak őrzetében a zöld határőrizet mögöttes területén a forgalomellenőrzés, amely a forgalomirányítás elemeit is tartalmazza. A határőr szervezetek állandó és ideiglenes forgalomellenőrző pontokat tartanak fenn, különösen Königsberg (Kaliningrád) térségében. E mellett pedig általános a forgalom mozgó ellenőrzése is.

A vámőrség lényegében ugyanolyan metodikával vesz részt a határmenti forgalom ellenőrzésében, mint a határőrség csupán a cél módosul, személyek helyett az áruk alkotják az ellenőrzés tárgyát.

Az ellenőrzéseket célirányosan meghatározott típusú és jellegű szállítóeszközökre, illetve menetvonalakra, valamint területekre koncentrálni fogatosítják, figyelembe véve a várható időszakot is.

Mindezen ismeretek a gyakorlat értékelése nyomán keletkeztek, amelyeket nem csupán a társ rendvédelmi testületekkel osztanak meg, hanem a képzésbe is beépítenek. Magyar szemmel vizsgálva a helyzet olyan szempontból is érdekes, hogy a vámőrség fegyvertelen szervezet volt. 2010-ben látták el szolgálati fegyverrel a nyomozati tevékenységet megvalósító vámőröket. A testületen belül fegyveres szolgálatot ellátók külön pótlékban részesülnek.

Fejlett a rendőrség, a határőrség és a vámőrség forgalomellenőrző tevékenységének az összehangolása, amely e témakörben rendszeresen megtartott egyeztetéseken és értekezleteken valósul meg, illetve a testületek ügyeleti rendszerei állandó és operatív kapcsolatban állnak, amelynek az egyik kiemelt témaköre a forgalomellenőrzés és forgalomirányítás.

Azt tapasztaltuk, hogy a magyar gyakorlattól eltérően az Európai Unió külső határainak belső oldalán, a határmenti 20–30 kilométeres sávban, jelentős mennyiségű álló és mozgó járőr végez forgalomellenőrzést és ezt a tevékenységet kiválóan összehangolják, első osztályú technikai felszereltséggel valósítják meg, kiforrott módszerek alkalmazásával.

Mindez azonban nem jöhetne létre, ha az érintett testületek személyi állományának a felkészítése során nem fordítanak kiemelt figyelmet a forgalomirányítás és forgalomellenőrzés témaköreire.

A bennünket tájékoztatók zavarba jöttek, amikor e tárgykör óraszama után érdeklődtünk, mivel döntően a képzés különböző témaköreiben más témakörök részeként szerepel a hallgatók ilyen irányú felkészítése. A testületi szakemberek nem is tudták másként ismertetni a helyzetet, csak úgy, hogy az oktatás teljes programját felvázolták és abban elhelyezve ismertették a tárgykört.

Jelentős mértékben eltér a tűzoltóság részvétele a forgalom irányításában és a forgalom ellenőrzésében a rendőrség, a határőrség és a vámőrség teendőitől. A lengyel tűzoltóság – amely a magyarországi struktúrájánál jóval szervezettebb egységet képez a katasztrófavédelemmel – lényegében balesetek és veszélyes szállítmányok esetében nem vesz részt a forgalomirányítási teendőkben, hanem a rendőrség mellett alárendelt szerepet játszik. Feladatai ellátásához azonban a szükséges felszereléssel, a különleges szerszámkészletekkel rendelkezik.

A vizsgált témakör lengyelországi helyzete erőteljesen hasonlít ugyan a magyarországi gyakorlatra, azonban mégis akad eltérés is. Nevezetesen a határmenti területeken – a rendőrségi hatáskör csorbitása nélkül – jóval nagyobb szerepet kapnak a társ fegyveres rendvédelmi testületek a forgalom ellenőrzésében. Ez a metódus kétség kívül bűnmegelőző jellegű is, hiszen – az elrettentő hatása mellett – még a végkifejlet megelőzően megszakítja a csempészés folyamatát. Ebből fakadóan pedig takarékosabb megoldás, mint a befejezett bűncselekmények felderítése annak ellenére, hogy kétségtelenül személyi állomány és technika igényes metódus.

A lengyelországi tapasztalatok a hazai oktatás terén kétség kívül kamatoztathatók és azt a mobilitáson résztvevők meg is szeretnék valósítani. A gyakorlatban azonban csak abban az esetben nyílik remény az alkalmazásra, ha a magyar rendvédelmi testületeknek sikerülne az érintett térségben erőkoncentrációt kialakítani és a szükséges rendvédelmi infrastruktúrát gyarapítani.

A program első lépéseként a Szczytno-i intézmény vezetői fogadtak minket, a kölcsönös bemutatkozás után filmet vetítettek le nekünk az iskolán folyó képzésekről, majd magát az intézményt is körbejártuk. A Szczytno-i iskola, nagyszerűen felszerelt létesítmény, mely magába foglalja a hagyományokat és a legmodernebb technikákat. Az intézmény épületeinek legnagyobb része műemlék védelem alatt áll, a létesítmény egy régi német laktanya alapjaira épült. Ezekben az épületekben a szálláshelyeket és az adminisztratív feladatok ellátásáért felelős irodákat helyezték el. Az oktatásra és a speciális képzést igénylő feladatok ellátására új modern épületeket emeltek. Így sikerült elérniük, hogy az oktatás minden részletét az intézmény berkein belül megvalósítsák, gondolok itt a speciális helyszínt igénylő lövészet, közelharcászati, krimináltechnikai, stb. képzésekre. Az intézményen belül 4 darab fedett lőtér található, egyenként 8 löállással és egy nyílt lőtér. A lövészet oktatás mellett, nagy hangsúlyt fektettek a modern technikai eszközök használatára a krimináltechnika és a bűnüldözés egyéb területein is. A Szczytno-i oktatási központ így méltán nevezhető a lengyel rendőr képzés fellelőjének.

A Szczytno-i rendőrségi iskola, Lengyelország egyetlen rendőrtiszteket is képző oktatási intézménye. Mindemellett még négy rendőrképző iskola található Lengyelországban, de ezekben csak tiszthelyettesi fokozatig képezik ki a hallgatókat. Ezek az intézmények Slupsk, Pila, Legionowo és Katowice városában találhatóak.

A Katowice-i intézmény a rendőrképző intézmények sorában a legfiatalabb és a legkisebb is. 1999. január 06-án alapították azzal a céllal, hogy Dél-Lengyelországban is létesítsenek egy rendőr-

képző iskolát, mely mind a mai napig az egyetlen Lengyelország déli területein. Az intézmény elsődlegesen egyenruhás szolgálatra képez ki rendőröket, vagyis a rendőr járőrök tagjait képezik ki itt. Emellett speciális külföldi rendőrtiszti továbbképzéseket is tartanak itt.

A Legionowo-i intézmény egy képzési centrum, ahol a rendőrök továbbképzése, oktatása történik, de nem főiskolai szinten. Elsősorban a frissen végzett tiszthelyettesek továbbképzéséért felelős. Az intézmény évente mintegy 5 000 rendőr továbbképzéséért felelős, melyre 2007-ben 242 oktató állt rendelkezésre.

A Slupsk-i rendőrképző iskola szintén, mint a Katowice-i iskola az egyenruhás szolgálatra képez ki rendőröket. Emellett itt a Slupsk-i iskolában történik a speciális rendőri missziókra történő felkészítés/átképzés, illetve a csapaterő képzés is. Jelenleg mintegy 200 lengyel rendőr teljesít szolgálatot Koszovóban, akik fél évente folyamatosan cserélődnek. Mindemellett 10 lengyel rendőr szolgál Grúziában, 4 Bosznia-Hercegovinában, 2 Libériában és folyamatban van még további rendőrök kiküldése a világ további részeire is.

A Pila-i rendőrképző intézmény eltérve a többi intézménytől nem egyenruhás szolgálatra képez ki rendőröket, hanem civilruhás nyomozói munkára.

A Szczytno-i rendőrképző iskola a tiszthelyettesi képzésen túlmenően a tisztképzésért és a felsőbb vezetői képzéséért felelős.

A Szczytno-i iskolán tehát jelenleg 2 képzés típus létezik: az alapképzés, mely 8 hónapos, és a tiszti átképzés, mely 6 hónapos.

A Szczytno-i rendőr iskolára a felvétel nem egyszerű. A jelentkezőnek már rendelkeznie kell a felvételi napjára valamely szervezet állásajánlatával, s ha a felvételi során megfelel akkor már azonnal állományba is veszik és rendőr lesz. A kinevezését követően pedig elkezd az iskolán a 8 hónapos alapképzést, mely elvégzése után szolgálatba áll a vele szerződött szervezetenél. Ezek után ha már aktív rendőrként dolgozik és rendelkezik felsőfokú végzettséggel, s ha a szolgálati helyén szükség van rá, akkor részt vehet az intézmény 6 hónapos tiszti átképzőjén, melynek sikeres abszolválásával tiszti beosztásba kerül. Fontos, hogy a két képzés típus elvégzése között nincs időkorlát, így tehát, az is előfordulhat, hogy ha adott szolgálati hely kéri, akkor az alapképzés után egyből, akár aktív szolgálati viszony nélkül is a tiszti átképzőre kerülhet a jelentkező. Így ezen rendőrök az alapképzés elvégzése után közvetlenül felvételizhetnek az intézmény tisztképző részére, ahol egy 3 éves képzés nyomán kerül sor az avatásukra. Fontos megjegyezni, hogy mind a tisztképzés csak levelező képzés keretén belül lehetséges, ugyanis a lengyel rendőrségnek az a koncepciója, hogy az aktív állományból a képzésekre kerülők, vállalja fel, hogy a munkájuk mellett valósítják meg tanulmányukat. Ez a szisztéma főképp gazdasági okkal magyarázható, mivel ha valaki aktív, akkor a tanulmányai alatt is jár neki a fizetés.

2008 óta az intézményen lehetőség van civilek számára is részt venni az akkreditált igazgatásrendészeti és belbiztonsági szakokon a BA és MA képzéseken. Ezen képzési helyek nagyrésze költségterítéses. A civileknek a BA, illetve MA tanulmányaik sikeres befejezése után lehetőségük nyílik felvételizni a rendőri állományba, de az eddigi tapasztalat alapján a többsége az itt végzetteknek inkább a közigazgatásban helyezkedik el.

A 2010-2011-es tanévtől kezdődően az intézmény doktori iskolát is nyit.

Mindemellett az iskolában posztgraduális képzéseket is tartanak négy rész területen: szervezés és igazgatás, katasztrófavédelem, terrorelhárítás, bűnügyi szakértő és krimináltechnikai szakértő.

A képzéseket elvégzettek bizonyos feltételek megléte esetén szintén tiszti vizsgát tehetnek.

A lengyel rendőrség képzéséért tehát ez az öt intézmény a felelős. Ők képezték ki a ma mintegy 100 000 főt kitevő lengyel rendőrséget. Ebből a 100 000 fős rendőrségből, mintegy 20 000 tiszti beosztást tartanak fenn, melyből csak 16 000 töltöttek be mind a mai napig. Egyébként ezt a 16 000 rendőrtiszttel egytől egyig az 1954 óta folyamatosan működő Szczytno-i rendőriskola képezte ki.

A rendvédelem nem kifejezetten rendőri ágai a határőrség, valamint a vám-és pénzügyőrség hivatásos állományú tagjainak kiképzése máshol folyik.

A határőrség hivatásos állománya kiképzése érdekében három iskola működik Lengyelországban: Koszalin városában, Luban városában és Ketrzyn városában.

A Koszalin-i és a Ketrzyn-i határőr iskolák az általános határőr képzéstől a legmagasabb szintig a tisztekig, főtisztekig folytat képzéseket, míg a Luban-i határőriskola csak az alapképzést biztosítja, illetve ezen intézmény keretében folyik a kutyás járőr képzés is.

A program keretében a Szczytno-i rendőriskola közreműködésével lehetőségünk adódott a lengyel rendvédelmi képzés határőr képző ágába is és ezáltal a lengyel határőrség működésébe is betekintést nyernünk, miszerint a Szczytno városától észak-keletre fekvő Ketrzyn határőr iskolájába tettünk szakmai kirándulást. Mint említettem ez az iskola egyike a határőr tiszteket és felsőbb vezetőket is képző határőr képző iskoláknak.

Mint azt az intézmény illetékeseitől megtudtuk Lengyelország 10 határőr-parancsnokságra oszlik, melyek összesen a mintegy 3000 km. hosszúságú lengyel határért és az azokat őrző 17.000 határőrért felelősek. A főparancsnokság székhelye Warsó. Érdekességgént megemlítették, hogy habár Lengyelország az Európai Unió és 2007 óta Magyarországgal együtt a schengeni övezet tagja, mégis vannak – a szintén a schengeni övezetben lévő szomszédjai felé – belsőhatárok, működő határátkelők és aktív határőr szolgálat.

Maga a Ketrzyn-i határőr oktatási központ és határőr-parancsnokság egy az 1920-as években épült komplexumban található. A II. világháborúban HINDENBURG állomásoztatott itt egy gyalog ezredet, mely elvonulása után a szovjet hadsereg vette át az épületek feletti ellenőrzést. 1949-ben a Vörös Hadsereg átadta az épületeket a határőrségnek és ez időtől kezdődően mind a mai napig határőrképzés folyik itt. Az itteni határőrképzés nagyon nagy előnye, hogy közvetlen a lengyel-orosz határ a „Kalinyingrád-i terület” közelében található, így az elméleti képzésen oktatottakat a határőr tanulóknak rögtön lehetőségük nyílik a gyakorlatban is kipróbálni. Ezért is állítják, hogy a tőlük kikerült határőrök sokkal jobban megállják a helyüket bármely szolgálati helyen, mint a másik két iskolából kikerültek, ami a gyakorlati képzésüknek köszönhető.

Az iskolában nyolc tanszék található, melyek közül a legfontosabbak a jogi, határvédelmi, humán, a közlekedésrendészeti, a csapaterő és krimináltechnikai tanszékek. Az iskola képzési politikájában kiemelt hangsúlyt helyez a test fizikai fejlesztésére. Az iskola hasonlóan mint a Szczytno-i rendőr képző iskola nemcsak hivatásos határőröket képez, hanem civileket is. Ebből kifolyólag 50 civil oktatót alkalmaznak a 150 hivatásos határőr oktató mellett. Mivel ez az iskola a határ közvetlen szomszédságában található, ezért az intézmény, nem csak iskolaként, hanem aktív határőr-parancsnokságként is működik. A személyi állománya természetesen a hivatásos határőr hallgatókból tevődik ki.

A felvételi eljárás itt is hasonlóan működik, mint a Szczytno-i rendőrképző iskolán. A jelentkezést követően a felvételi eljárás során kiválasztják a megfelelő jelölteket, akiket azután csakúgy, mint a rendőr iskoláknál azonnal állományba vesznek/kineveznek. Ezt követően küldik őket a három határőrképző iskola valamelyikébe egy alapképzésre, melynek a hossza 3,5 hónap. Az alapképzés elvégzése után két út áll a határőrök előtt: a zászlósi képzés, illetve a tiszthelyettesi képzés. A két képzés között nem a hallgatók választanak, hanem a parancsnokok döntenek el, korábbi előéletük, valamint az alapképzés alatt nyújtottak alapján, ki-kik melyikre megy. Ha valakit a zászlós iskolába küldtek, a 4,5 hónapos intenzív képzést követően 1 hónap terep gyakorlatra küldik, majd tanulmányait befejezettnek tekintve zászlósként kezdi meg tényleges szolgálatát. Természetesen később lehetősége van a tiszthelyettes képzésre jelentkezni, melyhez szintén szükséges a parancsnoki ajánlás.

A tiszthelyettes képzés időtartama 5,5 hónap intenzív oktatásból és 1 hónap terep gyakorlatból áll, mely sikeres abszolválása után kezdenek meg a határőrök aktív szolgálatukat.

Mindkét képzés elvégzése után a határőröknek rendszeres továbbképzéseket, specializálódási lehetőségeket biztosítanak.

Fontos, hogy a határőr az kinevezése pillanatától, vagyis az alapképzés első napjától kezdődően próbaidőn van! A próbaidő 3 évig tart. A 3. év letelte után lesz véglegesítve a határőr, ami tiszti képzéseknél nagyon fontos momentum. A tiszt képzésre ugyanis csak az alapképzést és a tiszthelyettesi képzést végig járt, majd véglegesített és plusz 1 év aktív szolgálatot teljesített határőrök jelentkezhetnek. Összességében tehát egy 4 éves szolgálati viszonytal kell rendelkeznie a határőröknek miután lehetőségük adódik a tiszti képzésre jelentkezniük (3 év próbaidő + 1 év aktív szolgálat). Az alapképzés és a tiszthelyettesi képzés továbbá a próbaidő és plusz 1 év aktív szolgálat a határőrséghez már felsőfokú végzettséggel rendelkező jelentkezőkre is vonatkozik. A határőrség mottója ugyanis az, hogy tisztet csak a saját embereiből nevel. Ebből kifolyólag a tiszti képzésre való jelentkezéshez is szükséges a parancsnoki ajánlás. Maga a tiszti képzés 6 hónapig tart. A 6 hónapos képzést viszont két modulra bontották: egy 3 hónapos menedzseri képzésre és egy 3 hónapos nyelvi képzésre. Az 1. modul ideje alatt, vagyis a menedzseri képzés alatt megtanulják a beosztottakkal való bánásmódot, vezetési stratégiákat/technikákat, pszichológiát tanulnak. Az ezt követő 2. modul a 3 hónapos nyelvi képzés kizáró-

lagosan angol nyelvre oktatja a leendő vezetőket. A modul végén egy B1-es típusú nyelvvizsga letétele kötelező. Ennek hiányában senki sem nevezhető ki tisztnek.

A határőrség, csakúgy mint a rendőrség az állásra vállalt állami garanciák miatt közkedvelt a fiatalok körében. 2004 és 2009 között mintegy 5000 újoncot képeztek ki. A 2009-es évben a 3 iskola hallgatóinak összlétszáma 3503 fő volt, amiből 816 fő újoncot avattak, 1017 fő vett részt továbbképzéseken és 1670 fő szolgálati átképzésen.

A mobilizáló csoportunk miután kitekintést nyert mind a rendőrség, mind a határőrség képzési rendszerére és bizonyos szinten magára a szervezetek működésére elindult, hogy információkat szerezzen a lengyel vám és pénzügyőrség működéséről. Itt szintén köszönetünket fejezzük ki a Szczytno-i rendőr képző iskolának közreműködésükért. A Szczytno városa közelében fekvő Olsztyn városában lévő Vám- és „Pénzügyőrség” Parancsnokságát látogattuk meg. A vám- és „pénzügyőrség” központi felépítése Lengyelországban regionális szerkezetű. Vagyis minden vajdaságban van egy központi szerv, mint nálunk a megyei főkapitányságok, melyek a többi szerv felett állnak, munkájukat ellenőrzik, s néha koordinálják. Az Olsztyn-i intézmény szintén egy magasabb szerv, mely az egész régióért felelős. A lengyel vám és „pénzügyőrség” fogalma egy kis magyarázatra szorul. Lengyelországban a vám és pénzügyőrség szintén, mint Magyarországon együtt van, de olyan, hogy pénzügyőrség külön nem létezik. Ezért a hivatalos elnevezésük Vámőrség. A vámőrség látja el, mind a Magyarországon megszokott Vám, mind a Pénzügyőrség feladatát. A vámosok missziója Lengyelországban: a lengyel vámtörvények és az Európai Unió vám védelme, mely az egészségre káros anyagok behozatalának megakadályozásától a legális gazdasági működés megkönnyítéséig, a törvénysértések megtorlásáig mindenre kiterjed.

Fő feladatuk: a bejövő árúk ellenőrzése, a kereskedelem (áruforgalom) regisztrálása, statisztika készítése a belső és külső kereskedelemről (áruforgalom), jövedéki termékek ellenőrzése, mezőgazdasági termékek ellenőrzése, stb.

A mezőgazdasági termékek ellenőrzése és a jövedéki termékek ellenőrzése kiemelt hangsúlyt kap az Olsztyn-i térségben. Lengyelország ugyanis, mint Európa egyik legnagyobb élelmiszer exportőre kiemelt hangsúlyt fektet a mezőgazdasági termékek ellenőrzésére és az országukba érkező egyéb mezőgazdasági termék minőség ellenőrzésére is. A jövedéki termékek ellenőrzése pedig a „Kalinyingrád-i terület” illetve a Litván határ közelsége miatt fontos. Litvánia ugyanis szintén a schengeni övezet tagja, ezért a határforgalmat nem áll Lengyelország módjában a litván határon teljesen ellenőriznie. Így a Litvániából érkező rakományok ellenőrzése kiemelt hangsúlyt kapott a mélységi ellenőrzések, a váratlan közúti razziák tekintetében. Litvániából és a „Kalinyingrád-i terület”-ről elsősorban cigarettát és szeszesített csempésznak Lengyelországba, majd tovább Európa többi országaiba. A 2009-es évben csak az Olsztyn-i vámparancsnokság mintegy 2 millió doboz csempésztett cigarettát foglalt le. Ezért joggal állítható, hogy a kirendeltség fő profilja a cigaretta csempészek elleni harcra van kihegyezve.

A vámőrségek szervezése, irányítása központilag történik. A legfőbb vámparancsnok, maga a pénzügyminiszter. A pénzügyminisztérium közvetlen alárendeltségébe tartozik a vám országos parancsnoka, aki államtitkári jogállással bír. A pénzügyminisztériumon belül a vámnak 4 osztálya van, ezeket felügyeli a vám országos parancsnoka.

Regionálisan pedig 16 vámhivatal/vámparancsnokság található Lengyelországban. Minden vajdaságban 1–1 vámparancsnokság, melyekben 4–6 járási kapitányság található. A járási kapitányságokon belül találhatóak a városi kapitányságok. Összesen 159 városi vám Európai Unió csatlakozásuk óta csökkent ennyire. Az új koncesszió alapján az így 2004 óta felszabadult erőket az orosz határra szándékoznak átcsoportosítani, ahol újra szándékukban áll városi vám kapitányságok megnyitása. 2009-ben a lengyel törvényhozás megváltoztatta a vámtörvényt, s több jogosítványt biztosított a vámőrségnek benne. A legfőbb változás a vámőrség tekintetében az lett, hogy hozzájuk került a szerencsejáték felügyelete, illetve megalakították a kockázatok elemzése osztályt is. A másik fontos jogosítvány a törvény értelmében az lett, hogy a vámőrség fegyverhasználati jogosultságot szerzett. Ez azért fontos, mert korábban teljesen fegyvertelen szervezet volt. Az új jogosítványt felhasználva a vámőrségen belül a bűnüldözési osztályt látták el fegyverrel, a többi osztály továbbra is fegyvertelen maradt. Az Olsztyn-i kapitányság, melyet meglátogattunk mintegy 1000 alkalmazottal küzd a vámtörvények betartásáért. Az alkalmazottak szinte egytől egyig hivatásosak (2010-ben mindössze 70 civil alkalmazottja volt a vámparancsnokságnak, melyből 2010 júliusában 40-en felszerelnek). Fontos megjegyezni azt is, hogy a vámőrség csak 1999-óta rendvédelmi szervezet, előtte ugyanis köztisztviselők voltak és a gazdasági minisztériumhoz tartoztak.

A vámosok képzése 4 lépcsőből áll: első fázisként a 6 hónapos alapképzésen kell részt venniük. Az alapképzés kezdetétől csakúgy mint a határőröknél itt is próbaidőre kerül a jelölt. A próbaidő 2 évig tart. Az alapképzésen az elméleti oktatáson kívül 2×2 hetes gyakorlati képzésen is részt kell venniük, melyeknek más-más osztályokon kell megtörténniük, mint amelyekre a leendő vámos jelentkezett. Erre azért van szükség, mert az a mottója a vámosoknak, hogy akkor tudja jól végezni egy vámos a munkáját, ha a többi osztály munkáját is átlátja. Itt ellentétben a rendőrképzéssel és a határőr-képzéssel csak az alapképzés végén avatják fel a hallgatókat, innentől kezdve lesznek vámtisztviselők.

A képzésük második fázisa az alapképzést követő szakmai alap továbbképzésből áll, mely két részből áll:

1. rész: általános előírások, jogi szabályozások ismeretanyagának elsajátítása;
2. rész: a szakma specialitásaira vonatkozó részletes szakmai tovább képzés Warsóban.

A szakmai alap továbbképzés végén a vámosnak két vizsgát kell letennie: egy szakmai ismeretek vizsgát és egy idegen nyelvtudást igazoló vizsgát.

Az alapképzéstől kezdődően a vámosok oktatásánál mentori rendszert alkalmaznak, vagyis minden jelöltnek/vámosnak van egy kijelölt mentorja, aki segíti, felügyeli és végig kíséri a 2 éves próbaidéje alatt.

A 2 év próbaidő letelte után egy központi minősítés történik a vámos jelölttel kapcsolatban. Ha a minősítés pozitív, akkor véglegesítik a vámnál. A véglegesítés után kötelező szakmai továbbképzéseken kell majd részt venni a vámosoknak, mely továbbképzések a szakmai feljebb lépés alapfeltételei.

A harmadik fázisa a képzésnek már a végzett és véglegesített vámosokra vonatkozik. Ezek az interperszonális képzések, melyek a pszichológiai és társadalmi kapcsolatok kialakításához szükséges ismeretek elsajátítását teszik lehetővé a vámosoknak egy menedzser képzés keretében. Ez a menedzser képzés az egyik alapja a tiszti beosztáshoz vezető útnak.

A vámosoknál ugyanis nincs külön tisztképző intézmény és nem tesznek különbséget a már felsőfokú végzettséggel rendelkező és a csak érettségivel rendelkező között sem. A mottójuk hasonló, mint a határőröknek: saját emberanyagból nevelünk tisztteket! A tisztté válás útja tehát mindenki előtt adott, melyekhez a kötelező továbbképzéseken és minősítések rendszerén keresztül vezet az út. A már felsőfokú végzettséggel rendelkező vámosokat, ha a ranglétrán történő előrejutásban nem is, de bizonyos szinten mégis csak megkülönböztetik: előszeretettel alkalmazzák őket oktatóként, főleg ha az illető pedagógus végzettséggel rendelkezik.

A fizetési és nyugdíjrendszerük szintén jól átlátható és állami garanciákon nyugvó közkedvelt szakma. A fizetési rendszerük alapelve az, hogy a fizetés kötelezően 1 %-al növekszik minden egyes szolgálatban eltöltött idő után, maximum 25 %-ig, vagyis a 25. szolgálati évig. Természetesen emellett rengeteg egyéb illetményben és juttatásban is részesülnek. A nyugdíjkorhatár a hölgyeknél 60 év, a férfiaknál pedig 65 év.

Összességében megállapítható, hogy a lengyel rendvédelmi szervek oktatásában tapasztaltak alapján a Lengyel Köztársaság sokkalta nagyobb hangsúlyt fektet a leendő rendvédelmi munkatársak kiképzésére, mint a Magyar Köztársaság. Ez megfigyelhető mind financiaális, mind szakmai oldalról. A finanszírozásnak a szerepe a modern technikai eszközök oktatási célú használatától, a célszerű szaktérsítmények építéséig (lőterek, uszodák, laborok) mindenütt jelen van, míg a szakmai oldalt maguk az oktatók adják. A másik jelentős eltérés a magyar viszonyokhoz képest pedig, a tisztképzésben tapasztalható. Mindhárom rendvédelmi szervezetenél megfigyelhető volt, hogy csakis akkor lesz valaki tiszt, ha van egy megüresedett tiszti hely és az addigi előmenetele alapján parancsnoki ajánlást vagy megfelelő minősítést kapott. Ellentétben nálunk, ahol a Rendőrtiszti Főiskola „ontja” magából a magyar rendvédelem tisztjeit, kiknek majd 99 %-a tiszti beosztást is kap. Ez sajnálatos módon a csoport egyöntetű véleménye alapján káros a magyar rendőrség működésére, hiszen jóval több tiszt van ma Magyarországon, mint amennyire szükség volna.

A csoport egybehangzó véleménye, hogy a mobilitás ideje alatt szakmai szempontból színvonalas programokon vettünk részt, melyek során kellő felkészültséggel és alapossággal mutatták be számunkra a saját szervezeti egységeiket, oktatási rendszereiket.

A mobilitásban résztvevő partnerintézmény szolgáltatáskészsége és programszervező készsége a csoport minden várakozásának megfelelt. Egyöntetű véleményünk, hogy a Lengyelországban megtapasztalt szakmai sajátosságok minden tekintetben a csoport szakmai továbbfejlődésének hasznára váltak.